

ANMELDELSER.

GERHARD HEILMANN OG A. L. V. MANNICHE: DANMARKS FUGLELIV.

Hage og Clausens Forlag. København 1926.

I mere end en Menneskealder har et Værk om Danmarks Fugle været haardt savnet; Kjærbøllings for sin Tid gode Haandbog var ikke mere tilfredsstillende og var iøvrigt forlængst udsolgt.

I den seneste Tid udløstes dette Savn, idet der af forskellige danske fuglekyndige planlagdes og paabegyndtes Udgivelse af Bøger omhandlende samtlige danske Fugle.

Blandt disse Bøger vil det her omhandlede Værk efter de foreliggende 3 Hæfter at dømme indtage en fremragende og tillige efter sit Anlæg en særpræget Plads, eftersom der i Teksten væsentligst gøres Rede for Fuglenes Livsvilkaar og Sædvaner og kun i nødvendigste Omfang for deres Udseende. Dette er overladt til de talrige og gennemgaaende udmærkede og vellignende Farvetavler og Tegninger.

Planen er hidtil gennemført paa en særdeles tiltalende Maade; Teksten giver kyndig Besked og er kvikt og underholdende skrevet.

Værket udkommer i 38 maanedlige Hæfter à 2 Kroner; det for tjener at faa en stor Udbredelse som en fortrinlig, folkelig Haandbog for alle, der interesserer sig for Danmarks Fugle.

R. Jul. Olsen.

O. HELMS: DANSKE FUGLE VED STRANDEN.

Med Billeder af *Ingeborg Frederiksen.*

G. E. C. Gads Forlag. København 1927.

Den ubetingede og velfortjente Anerkendelse, som »Danske Fugle ved Hus og i Have« har vundet endog langt uden for de egentlige Ornithologers Kreds, har givet Forfatter og Forlag Mod til iaar at lade et nyt Bind følge efter. Dette, som i sit hele Anlæg og Udstyr slutter sig nøje til Forgængeren, behandler de Fuglearter, der enten som Ynglefugle eller som Trækfugle præger Naturen ved vore Kyster. Ialt drejer dette sig nu ikke om noget særlig stort Antal, og man maa sikkert indrømme, at Forfatteren med de 43, nærmere beskrevne Arter virkelig har faaet med alt, hvad der, som han selv siger, nogenlunde almindeligt træffes i en større Del af Landet. Artsbeskrivelserne er, ligesom i forrige Bind, forholdsvis kortfattede, men dog fuldtud tilstrækkelige, idet de særligt betydningsfulde Kendemærker stedse omhyggeligt fremhæves; endvidere gøres der i smaa, velskrevne Afsnit Rede for de større, systematiske Grupper, hvortil de omtalte Former henhører; iøvrigt er Hovedvægten lagt paa de biologiske Forhold, af hvilke Forfatteren, støttet til sin aarelange, personlige Erfaring, ofte giver særdeles indgaaende Skildringer, som dog samtidig uden Vanskelighed læses, skrevne som de er i et letflydende, jævnt

og naturligt Sprog. Man faar her udtømmende Besked om Fuglenes Opførsel og Levevis paa de forskellige Aarstider og ikke mindst om deres Yngleforhold, der illustreres ved en Række, gennemgaaende ualmindeligt smukke Fotografier af Reder eller Unger. Efter Teksten, der slutter med et Par i høj Grad paaskønnelsesværdige Afsnit om Fuglefristeder og om Fredning af Strandfugle ved Vintertid, følger derpaa ikke mindre end 16 farvetrykte Tavler. Der synes at være al mulig Grund til at lykønske Frøken Frederiksen i Anledning af det dygtige Arbejde, hun derved har udført; ved den omhyggelige og redelige Gengivelse af Detaljerne og ved den beherskede Kolorit udfylder disse Tegninger paa smukkeste Maade deres Bestemmelse.

Alt i alt kan man saaledes kun ønske Bogen en god Modtagelse og en vid Udbredelse, og til disse Ønsker turde det maaske yderligere være tilladt at knytte det Haab, at Forfatteren med Tiden maa faa Lyst til at vandre videre frem ad den nu allerede to Gange med saa ubestrideligt Held betraadte Bane.

R. H. Stamm.

O. HELMS, JOHANNES V. JENSEN OG JOHANNES LARSEN: STORKEN.

Hage og Clausens Forlag. København 1927.

Ligesom de foregaaende Aar har Overlæge Helms atter iaar for- søgt i en lille tiltalende »Julebog« at behandle en af vore i al Fald af Navn bedst kendte Fugle. Resultatet er blevet særdeles vellykket; en og anden vil maaske endog finde, at »Storken« i Sammenligning med »Stæren« og »Nattergalen« bærer Prisen. Dette hænger nu sikkert sammen med, at der baade over Storkens Skikkelse og over dens hele Livsførelse — ikke mindst dens lange Rejse — er noget vist storslaet, næsten monumentalt, som altid vil savnes, naar Talen er om en mindre Fugl.

Bogen, hvis velskrevne Indhold enhver vil have let ved at tilegne sig, falder i en Række forskellige Afsnit, der dels behandler Storkens Ydre og systematiske Stilling, dels giver fyldige Oplysninger om dens Forekomst og Livsforhold ikke alene her i Landet, men ogsaa under dens Fraværelse i Sydafrika. Skulde noget heraf særligt fremhæves, maatte det være Omtalen af Storkens i de senere Aar saa foruroligende Aftagen her i Landet, et Forhold, paa hvilket der her hjemme fra dog næppe kan raades Bod. Tilsidst behandles Storkens Forhold til Mennesket og Storken i dansk Digtning; desværre fremhæver de der gengivne Vers i deres fine og stemningsfulde Ynde kun yderligere Tomheden i Indledningsdigtets Ordflom.

Det ydre Udstyr er særdeles smukt, og navnlig er der Grund til at fremhæve, hvor fortræffeligt Vignetterne denne Gang slutter sig ind i de givne Rammer; derimod fortjener den farvetrykte Tavle, som ornithologisk Afbildning betragtet, ikke Ros; en Stork har nu engang matsorte og ikke mørkeblaa Vinger.

Trods disse smaa Indvendinger, der forøvrigt slet ikke berører

Hovedsagen, fortjener Bogen den bedste Anbefaling; enhver Læser vil sikkert faa Fornøjelse af denne paa en Gang indholdsrige og smukt afrundede Skildring.

R. H. Stamm.

C. A. RASMUSSEN: DANSK FUGLELIV. Anden Samling. Et halvt Hundrede nye Billeder af danske Fugle fotograferet i Naturen.

G. B. N. F. København 1927.

Det foreliggende lille Hæfte, der i Format og Udstyr ganske svarer til sin Forgænger, som Lærer C. A. Rasmussen i Faaborg udsendte i 1923, indeholder Billeder af følgende Arter: Natugle, Graa Fluesnapper, Solsort, Brunelle, Blaamejse, Rødstjert, Hvid og Gul Vipstjert, Stokand, Blishøne, Digesmutte, Rørspurv, Hættemaage, Klyde og Splitterne. Fotografiene er skarpe og viser, at Fotografen er i Stand til med Dygtighed at indstille sit Kamera. Reproduktionen er god, naar udtages Billedet paa Titelbladet, der er meget uskarpt. Skal man fremhæve enkelte af Billederne, maa det vel være de to, der viser en omtrent flyvefærdig Unge af Natugle i Færd med at nedsvælge en Mus; men der er desuden mange nydelige Billeder, som f. Eks. af Klyde og Splitterne. Man kunde have ønsket, at enkelte af Billederne var blevet noget forstørrede. Enkelthederne vilde derved være fremtraadt tydeligere, og Billederne er saa gode, at de utvivlsomt havde taalt en yderligere Forstørrelse uden derved at miste noget i Skarphed. I den ledsagende korte Tekst finder man forskellige biologiske Oplysninger om de afbildede Arter, ofte prægede af Forfatterens personlige iagttagelser. Den lille Bog, som man kun kan medgive den bedste Anbefaling, vil utvivlsomt lige saa let som sin Forgænger finde et stort Publikum.

P. Jespersen.

VAGN HOLSTEIN: FISKEHEJREN.

G. E. C. Gads Forlag. København 1927.

Dette smukke og statelige Værk falder i to Hovedafdelinger, en Opgørelse af de her i Landet værende Hejrekolonier og en Skildring af Hejrekolonien i Einsidelsborg Storskov. Af disse to Afsnit er det førstnævnte vel ikke særlig »underholdende« Læsning, men samtidig, set fra ornithologisk Synspunkt, ingenlunde det mindst interessante, idet det meddeler de Resultater, som det ved Bistand fra mange forskellige Mennesker er lykkedes Forfatteren at naa med Hensyn til de danske Hejrekoloniers Beliggenhed og Størrelse i 1927. Ved en Sammenligning med de af Weibull i 1912 givne Oplysninger, der samtidig aftrykkes, fastslaar Forfatteren, at Antallet af ynglende Hejrer siden dengang har holdt sig nærmest uforandret, et maaske uventet, men derfor ikke mindre glædeligt Forhold.

Den største Plads i Bogen optages imidlertid af en indgaaende Fremstilling af Hejrerens Biologi, skreven paa Grundlag af iagttagelser,

som Forfatteren med beundringsværdig Omhu og Taalmodighed har foretaget ved Hjælp af Kikkert fra sit Skjulested under Koloniens Træer. Han har her fulgt Hejrerens Færd fra deres Ankomst i Vinterens Slutning, lige indtil de sidste Unger ved Midsommertid forlod Kolonien, og han er herved blevet i Stand til at give ikke alene en smuk, samlet Skildring af Hejrens Liv, men ogsaa paa adskillige Punkter dels at rette ældre Fejltagelser, dels i det hele taget at skaffe fyldigere Oplysninger om Hejrerens Opførsel. Blandt de forskellige Iagttagelser synes der her særlig at være Grund til at fremhæve følgende; det er lykkedes at paavise, at de første Hejrer ganske vist ankommer meget tidligt, allerede midt i Februar, men at samtidig det fulde Antal i Kolonien først kommer til Stede i Løbet af længere Tid; dernæst er det godtgjort, at den gamle Anskuelse, at alene Hunnen ruger Æggene, er urigtig, idet tværtimod begge Køn skiftes til at udføre dette Arbejde; endelig er det ved sikre Iagttagelser fastslaaet, at Fodringen af Ungerne fortsættes hele Natten igennem. I Anledning af det sidstnævnte Forhold antyder Forfatteren meget rigtigt, at dette forudsætter, at Hejrens Øjne maa være indrettede til at bruges ogsaa ved svagt Lys; det er derfor maaske ikke overflødig at bemærke, at man forlængst har paavist ejendommelige Bygningsforhold i Nethinden — en meget stærk Udvikling af Tapene — der synes at pege i samme Retning.

Som Indledning til Bogen findes nogle faa, ikke særligt værdifulde Sider, tildels af historisk Indhold; derimod savnes desværre ganske en kort, almindelig Beskrivelse af Hejrens Udseende, Slægtskab og geografiske Udbredelse; en saadan, eventuelt ledsaget af en kort Oversigt over Hejrens Biologi, havde utvivlsomt været paa sin Plads, navnlig i Betragtning af, at Forfatteren, efter hans noget blomstrende Skrivemaade at dømme, utvivlsomt har tænkt sig Bogen læst ogsaa uden for de egentlige Fagmænds Kredse.

Bogen prydes af et anseligt Billedstof, dels 4 smukke Farvetavler og forskellige andre Afbildninger, udførte med sædvanlig Dygtighed af Frøken Ingeborg Frederiksen, dels en Række gode Fotografier af Reder og Unger, optagne under meget vanskelige Forhold af Lærer A. J. Rasmussen i Otterup.

Alt i alt kan man kun ønske, at Bogen maa faa en vid Udbredelse; den fortjener at læses af enhver, der har Lyst til at faa noget at vide om denne store, pragtfulde og i saa mange Henseender interessante Fugl.

R. H. Stamm.

PAUL ROSENIUS: MÅKLÄPPEN.

Åhlén & Åkerlund. Stockholm 1927.

En saa vidunderlig Bog med Fuglefotografier har jeg endnu ikke haft i Haanden. Den ypperlige, svenske Ornitholog og Fuglefotograf Paul Rosenius har, som han tidligere har gjort, valgt den lille Ø Måkläppen ved Falsterbo Rev til Felt for sine Undersøgelser, og som

Resultat heraf foreligger nu den skønneste Bog med Masser af klare og skarpe Fotografier af de almindelige Strandfugle. Her ruger Ederfuglen, Skeanden, den toppede Skallesluger, Gravanden samt Graaanden; endvidere findes Stormmaage og Hættemaage i Mængde foruden de forskellige Ternearter, blandt hvilke ogsaa en Koloni af Splitternen, som har fundet helt herover. Af Vadefugle er beskrevet Præstekraverne, Rødben og Strandskade. Den fuglefotografiske Teknik kan næppe naa højere end i Rosenius's Billeder, og det er ikke blot selve Afbildningen af Dyrene, man glædes over, men ogsaa de Situationer, hvori han har faaet dem, og som tydeligt viser, at de Billeder, som er i Bogen, er valgt ud blandt mange. Billederne er udførte paa det fineste Illustrationspapir, saa hver Enkelthed kommer frem, og for at der ikke skal mangle noget, findes der ogsaa adskillige Reproduktioner efter Farvefotografier. Bogen er i det hele udstyret paa det allerskønneste, og i Forhold til, hvad man faar, er Prisen, 22 Kr. 50 Øre, ikke særlig høj. Man kan glæde sig over, at vort Naboland øjensynlig kan optage alt, hvad der kommer af gode Fuglebøger, og hertil hører Rosenius's i første Række.

O. Helms.

HUBERT SCHONGER: AUF ISLANDS VOGELBERGEN.

122 Sider med 106 Afbildninger. I. Neumann, Neudamm 1927.

Blandt den Strøm af Fuglebøger, der udkommer i saa mange Lande i Europa, kan der være Anledning til at gøre opmærksom paa denne lille Bog, der med ypperlige Fotografier og en kort, men fortræffelig Tekst giver en Oversigt over Islands Fugleverden og paa bedste Maade kan supplere de ikke faa Værker, der i Forvejen findes om dette Emne. Bogen kan varmt anbefales til alle, der interesserer sig for Fuglelivet i de nordlige Lande.

O. Helms.

ALWIN PEDERSEN: BEITRÄGE ZUR KENNTNIS DER SÄUGETIER- UND VOGELFAUNA DER OSTKÜSTE GRÖNLANDS.

Sertryk af Meddelelser om Grønland LXVIII, Side 151—249. København 1926.

I Sommeren 1924 blev der som bekendt sendt en Ekspedition til Scoresbysund paa Østkysten af Grønland for der at undersøge Mulighederne for Anlæggelsen af en ny Koloni. Forfatteren til ovennævnte Arbejde deltog i denne Ekspedition som Zoolog, og da han hørte med til det Hold, der overvintrede deroppe, havde han Lejlighed til at foretage Undersøgelser i Tiden fra Slutningen af Juli 1924 og til Begyndelsen af September 1925. I Afhandlingen er der givet en ret udførlig Beretning om de Pattedyr og Fugle, som blev jagtaget i dette Tidsrum.

Fortegnelsen over de i Egnen omkring Scoresbysund truffne Fugle omfatter 32 Arter. Af disse er 21 Arter fundet ynglende, og 5 er opført som sandsynligvis ynglende. Af de øvrige Arter er 5 truffet

mere tilfældigt, medens en Art — Selning, *Calidris arenaria* — er iagttaget i stor Mængde paa Efteraarstrækket. Denne Art blev som bekendt paavist som almindelig Ynglefugl i det af Danmarksekspeditionen berejste Omraade af Nordøstgrønland. Under Omtalen af de enkelte Arter gives en Række biologiske Iagttagelser af stor Interesse, og desuden findes der en Del Maalinger, tagne paa de Fugle, der er indsamlet af Ekspeditionen. Det er værdt at bemærke, at Kjøven, *Lestris parasitica*, der ellers er kendt som sjældent forekommende i Østgrønland, er fundet som en ret almindelig Ynglefugl ved Scoresbysund. Endvidere er Hvid Vipstert, *Motacilla alba*, truffet gentagne Gange i dette Omraade i Yngletiden, og det er derfor sandsynligt, at den yngler i ringe Antal paa denne nordlige Lokalitet.

Dette Arbejde er et værdifuldt Led i den Række ornithologiske Undersøgelser, der i de sidste 20—30 Aar er udført fra dansk Side paa forskellige Steder af Østgrønland lige fra Angmagsalik i Syd og til de nordligste Omraader, hvor Danmarksekspeditionen trængte frem.

P. Jespersen.

WALTER E. COLLINGE: THE FOOD OF SOME BRITISH WILD BIRDS.

Anden Udgave. York 1924—1927.

I vore Dage, hvor der arbejdes saa ihærdigt for at faa fredet visse Fugle og udvidet Fredningstiden for andre, føler man det ofte som et Savn, at der ikke foreligger detaillerede Undersøgelser over de forskellige Fugles Føde. I den danske, ornithologiske Litteratur findes kun faa Arbejder, der for ganske enkelte Fugles Vedkommende giver mere indgaaende Oplysninger om Fødens Art og Sammensætning. Det vilde være i høj Grad ønskeligt, om der herhjemme blev foretaget systematiske Undersøgelser i større Udstrækning af Fuglenes Mave- og Tarmindhold, saaledes at man fik et saa stærkt Indtryk som muligt af den Mængde, hvori de forskellige Bestanddele af Føden forefindes. I andre Lande, særlig i Amerika og England, er der i de senere Aar arbejdet stærkt i den Retning, og et meget vægtigt Bidrag yder ovenfor nævnte Bog, der foreligger som en stærkt udvidet og omarbejdet Udgave af en i 1913 udkommet Bog om samme Emne.

Paa over 400 Tryksider meddeler Forfatteren Resultatet af de meget indgaaende Undersøgelser over Føden hos 70 forskellige, engelske Fugle. I Løbet af en længere Aarrække er der foretaget over 10,000 Analyser af Mave- og Tarmindhold. Antallet af Fugle af de forskellige Arter, der har været Genstand for Undersøgelse, er yderst varierende, men det er ofte meget betydelige Antal, det drejer sig om. De største er saaledes: Raage 2115, Graaspurv 1788, Hættemaage 676, Sølvmaage 564, Dompap 518, Stær 502, Ringdue 464 og Solsort 318; men ogsaa af adskillige andre Fugle er der undersøgt anseelige Antal. Analyserne er foretaget paa den Maade, at Indholdet af Mave og Tarm er udtaget og lagt i en Skaal. De forskellige Be-

standdele, saasom Insekter, Fiskerester, Planterester og Korn er derpaa udsorteret, hvorefter det skønsmæssigt er angivet, hvor stor en Procentmængde de enkelte Bestanddele udgør af den samlede Mængde Føde. Ved en mikroskopisk Undersøgelse er der endelig saa vidt muligt foretaget en nøje Bestemmelse af de forskellige Plantedele, Insekter, Fisk o. s. v. i Føden. Resultatet af Undersøgelserne er givet dels i tabellarisk Form og dels ved Hjælp af grafiske Fremstillinger. Den statistiske Metode, som Forfatteren anvender, kan ikke gøre Fordring paa videnskabelig Nøjagtighed, idet den er afhængig af en skønsmæssig Vurdering; imidlertid findes der næppe en anden bedre og samtidig praktisk anvendelig Metode, og tilmed maa man vel anse den for tilstrækkelig til i Hovedsagen at give et Indtryk af Fødens forskelligartede Sammensætning. Foruden Maveanalyserne er der foretaget Undersøgelser af Ekskrementer og Gylp samt i Naturen gjort lagttagelser, der kan supplere disse, f. Eks. lagttagelser over Fodring af Unger ved Reden. Under Omtalen af de enkelte Arter finder man ofte en indgaaende Behandling af Føden saavel hos Rederunger som hos voksne Fugle, af Føden paa forskellige Lokalteter samt af Føden paa forskellige Aarstider.

Det er selvfølgelig ikke muligt paa dette Sted at komme nærmere ind paa en Omtale af de enkelte Resultater, men et Par Ting skal dog lige nævnes. Af Undersøgelsen af almindeligere Rovfugle fremgaar det, at disse, med Undtagelse af Spurvehøgen, kan siges at gøre mere Gavn end Skade. Som overvejende skadelige Fugle anføres Ringdue, Raage, Stær, Solsort og Spurv, hvor disse optræder i stor Mængde, men for flere af disse gælder det, at de kun paa visse Aarstider gør mere Skade end Gavn, medens det omvendte Forhold er Tilfældet paa andre Aarstider. Uglerne er afgjort nyttige Fugle; Slørugle, Skovhornugle og Natugle har saaledes en Nytteprocent paa 85—91 %. Af Maagerne gør Hættemaage og Stormmaage kun meget lidt Skade ved at tage madnyttige Fisk, Sølvmaage derimod noget mere og Svartbag relativt størst Skade.

I et særligt Kapitel behandles Føden hos Havets Fugle: Maager, Terner, Tejster o. lign., og i et andet Fuglene som Ødelæggere og Spredere af Ukrudtsfrø, Fuglene og Lovgivning og endelig Midler til Fuglenes Beskyttelse. Bogen, der slutter med en Litteraturliste paa over 600 Bøger og Afhandlinger, der har Tilknytning til det foreliggende Emne, er overordentlig interessant at studere, da den indeholder en Mængde værdifulde Data. Da den er ret kostbar, bør det anføres, at den findes paa Universitetsbiblioteket.

P. Jespersen.